

Exercicis de memòria

Del 26 de gener al 24 d'abril de 2011

Francesc Torres, La visita de Munchhausen, 1987
11 fotografies (57 x 84 cm c. u.) i un text.
Cortesia Galeria Raiña Lupa, Barcelona

TÍTOL: Exercicis de memòria

DATES: Del 26 de gener al 24 d'abril de 2011

LLOC: Centre d'Art la Panera – Planta 1

ARTISTES: Francesc Abad, Joan Brossa, Marcelo Expósito, Rogelio López Cuenca, Ana Navarrete, Pedro G. Romero, María Ruido, Ana Teresa Ortega, Fernando Sánchez Castillo, Montserrat Soto i Francesc Torres.

COMISSARI: Juan Vicente Aliaga

CRÈDITS:

Centre d'Art la Panera

Directora: Glòria Picazo

Coordinació: Antoni Jové

Programa educatiu: Helena Ayuso i Roser Sanjuan

Prensa i comunicació: Maria López

Centre de documentació: Anna Roigé

Manteniment: Carlos Mecerreyes

Muntatge

CROQUIS, Barcelona / Check Systems, Tàrraga

Disseny

EUMOGRAFIC

Assegurança

Urquia & Bas

Transport

InteArt

L'exposició «Exercicis de Memòria» recupera la memòria històrica del territori espanyol a partir de l'experiència artística contemporània.

A pesar del tabú que l'estudi del passat recent ha significat a Espanya, i més concretament la Guerra Civil i el franquisme, es pretén realitzar un recorregut pels treballs artístics que han realitzat creadors contemporanis sobre aquesta temàtica.

A diferència del que ha tingut lloc en altres disciplines, com són la història o el cinema, l'estudi i l'anàlisi de la història recent d'Espanya des del camp de les arts visuals ha estat escàs.

En aquest sentit, es presenta una obra històrica de Joan Brossa, *El convidat*, que a més a més poques vegades ha estat exposada al nostre país.

D'altra banda, l'artista Ana Teresa Ortega presenta un treball fotogràfic sobre enclavaments emblemàtics de la repressió franquista que actualment es troben destinats a altres usos, entre els quals trobem vestigis del passat històric de la ciutat de Lleida, com és el cas de la Seu Vella.

EXERCICIS DE MEMÒRIA

Aquest projecte s'inicia amb una infinitat de preguntes. Com es porta endavant el treball de fer memòria des de la pràctica artística? Quan es va iniciar aquesta tasca dins de l'art? Quins aspectes de la història, carregada de política, han atret més els artistes? Per què l'estudi del passat històric ha estat tabú durant molt de temps a l'Estat espanyol? Per passat històric entenem concretament el període comprès per la Guerra Civil i sobretot per les dècades en què el franquisme va exercir el poder i, amb ell, la repressió dels republicans, dels demòcrates i d'altres dissidents de diferents sectors de l'esquerra.

En aquest projecte s'ha buscat recollir algunes de les manifestacions que impliquen revisar la història des de la Guerra Civil i el franquisme, amb algunes al·lusions a temps més recents, en què se situaven els creadors artístics.

Aquest projecte no pretén tancar cap debat ni busca arribar a consensos o uniformitats, sinó, més aviat al contrari, intenta donar pas a discussions llargament postergades.

Francesc Abad, Joan Brossa, Marcelo Expósito, Rogelio López Cuenca, Ana Navarrete, Pedro G. Romero, María Ruido, Ana Teresa Ortega, Fernando Sánchez Castillo, Montserrat Soto i Francesc Torres

ACTIVITATS PARAL·LELES

Al voltant de l'exposició «Exercicis de Memòria», el Centre d'Art la Panera ha programat un seguit d'activitats per tal de reflexionar sobre la memòria històrica i, al mateix temps, indagar sobre els continguts que es presenten a l'exposició.

La arquitectura de les txeques
Conferència a càrrec de Juanjo Lahuerta
Dimarts 8 de febrer de 2011, a les 19 h

L'arquitecte i professor d'Història de l'art i de l'arquitectura a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona ens presentarà la seva investigació sobre l'arquitectura de les txeques, espais destinats a la tortura al llarg de la Guerra Civil espanyola, i la posarà en relació amb el treball artístic de Pedro G. Romero.

«La figura de la dona en la memòria històrica espanyola», xerrada entre Juan Vicente Aliaga i Ana Navarrete
Dimarts 8 de març de 2011, a les 19 h

El comissari de l'exposició, Juan Vicente Aliaga, i l'artista Ana Navarrete dialogaran sobre la figura de la dona al llarg de la Guerra Civil espanyola i l'època del franquisme, tot coincidint amb el Dia Internacional de la Dona Treballadora.

8a Sortida Amics de la Panera
Sortida als espais de memòria del Pallars
2 i 3 d'abril de 2011

Amb motiu de l'exposició «Exercicis de Memòria» s'ha programat una sortida per visitar els indrets vinculats a la memòria històrica de Catalunya, concretament del Pallars Jussà i del Pallars Sobirà.

Es realitzaran visites guiades a la Presó - Museu «Camí de la Llibertat» de Sort, al Centre d'Interpretació de l'Antic Comerç de Salàs, a la Casa Bonifaci de Llimiana i als búnquers de la Línia de Defensa dels Pirineus a la vall de Cardós, entre d'altres.

«EXERCICIS DE MEMÒRIA»

JUAN VICENTE ALIAGA

Professor de la Facultat de Belles Arts, Universitat Politècnica de València

El projecte expositiu «Exercicis de Memòria» s'inicia amb una infinitat de preguntes. Per què l'estudi del passat històric ha estat tabú durant molt de temps a l'Estat espanyol? Per passat històric entenc concretament el període comprès per la Guerra Civil i, sobretot, per les dècades en què el franquisme va exercir el poder i amb ell la repressió dels republicans, dels demòcrates i d'altres dissidents de diferents sectors de l'esquerra

Abans de continuar, s'ha de matisar allò que s'ha dit, ja que l'oblit de l'esmentat «passat històric» s'ha produït particularment en relació amb la pràctica artística i, per tant, en la seva exposició. En altres disciplines, verbigràcia en els estudis d'història contemporània, hi ha investigacions suficients sobre in comptables temes i assumptes. Quelcom semblant es dona en l'àmbit del cinema, en alguns casos amb èxit de públic: *Queridísimos verdugos* (1973), de Basilio Martín Patino; *La vieja memoria* (1979), de Jaime Camino i Román Gubern; *Demonios en el jardín* (1982), de Manuel Gutiérrez Aragón; *¡Ay, Carmela!* (1990), de Carlos Saura...

Continuem en el terreny de l'art, ja que les qüestions hi abunden. Com es duu endavant la tasca de fer memòria des de la pràctica artística? Quan va iniciar-se aquesta pràctica dins de l'art? I quins aspectes de la història, carregada de política, han atret més els artistes? Les raons per les quals a Espanya s'ha prestat poca atenció vers aquests assumptes poden trobar-se, en part, en el fet que el mercat, en temps democràtics, tracta d'internacionalitzar-se amb el sorgiment d'ARCO, el 1982, i ignora les propostes de base política que consideraven conflictives, a la vegada que invendibles. D'altra banda, les institucions estaven ocupades durant gran part dels vuitanta i principis dels noranta a posar-se al dia per donar a conèixer al públic aquelles tendències i aquells corrents absents dels museus i centres d'art durant els anys del franquisme i la transició. Igualment, se'n buscava la legitimació en els discursos predominants més enllà de les fronteres. L'exploració i la investigació de fragments o episodis de la història de l'Estat espanyol molestaven, ja que suposaven abordar assumptes espinosos mal resoltts amb la Llei d'amnistia de 1977. Espanya havia d'intentar aconseguir una equiparació amb les representacions més ben establertes en el mercat internacional. Els productes de base nacional o local passaren desapercebuts.

En l'exposició «Exercicis de Memòria» s'ha buscat recollir algunes de les manifestacions que impliquen revisar la història des de la Guerra Civil i el franquisme, amb algunes al·lusions a temps més recents, en què se situaven els creadors artístics. En l'exposició es presentaran obres en diferents disciplines (vídeo, fotografia, escultura...) que reflexionen sobre diferents assumptes, com la necessitat de recuperar els desapareguts, l'homenatge amb relació als morts de les fosses comunes, l'omissió del paper de les dones en el passat traumàtic, l'exili, la violència perpetrada per grups polítics de diferent signe, la brutal repressió franquista al llarg dels anys, fins i tot en el període agònic de Franco, l'execució de Puig Antich...

En definitiva, no pretén tancar cap debat ni busca arribar a consensos ni uniformitats, sinó, més aviat al contrari, donar pas a discussions llargament postergades.

Francesc Abad, El Camp de la Bota, 2004
Impresiones laser sobre cartón pluma y sobre papel autoadhesivo. Dimensiones variables
Co-lecció MACBA

Joan Brossa, El convidat, 1986 - 1990
Collection d'Art Moderne de Certe

Maria Ruido, Plan Rosebud 1: La escena del crimen, 2008
114 min.
Hamaca

Ana Teresa Ortega, La Seu Vella (Lleida) 1938-1939, 2007
Fotografía color 55 x 150 cm
Cortesía de la artista

Montserrat Soto, Memoria Oral / Secretos. Fosa común de Villamayor de los Montes , Burgos, 2004
videoproyección
Cortesía de la artista